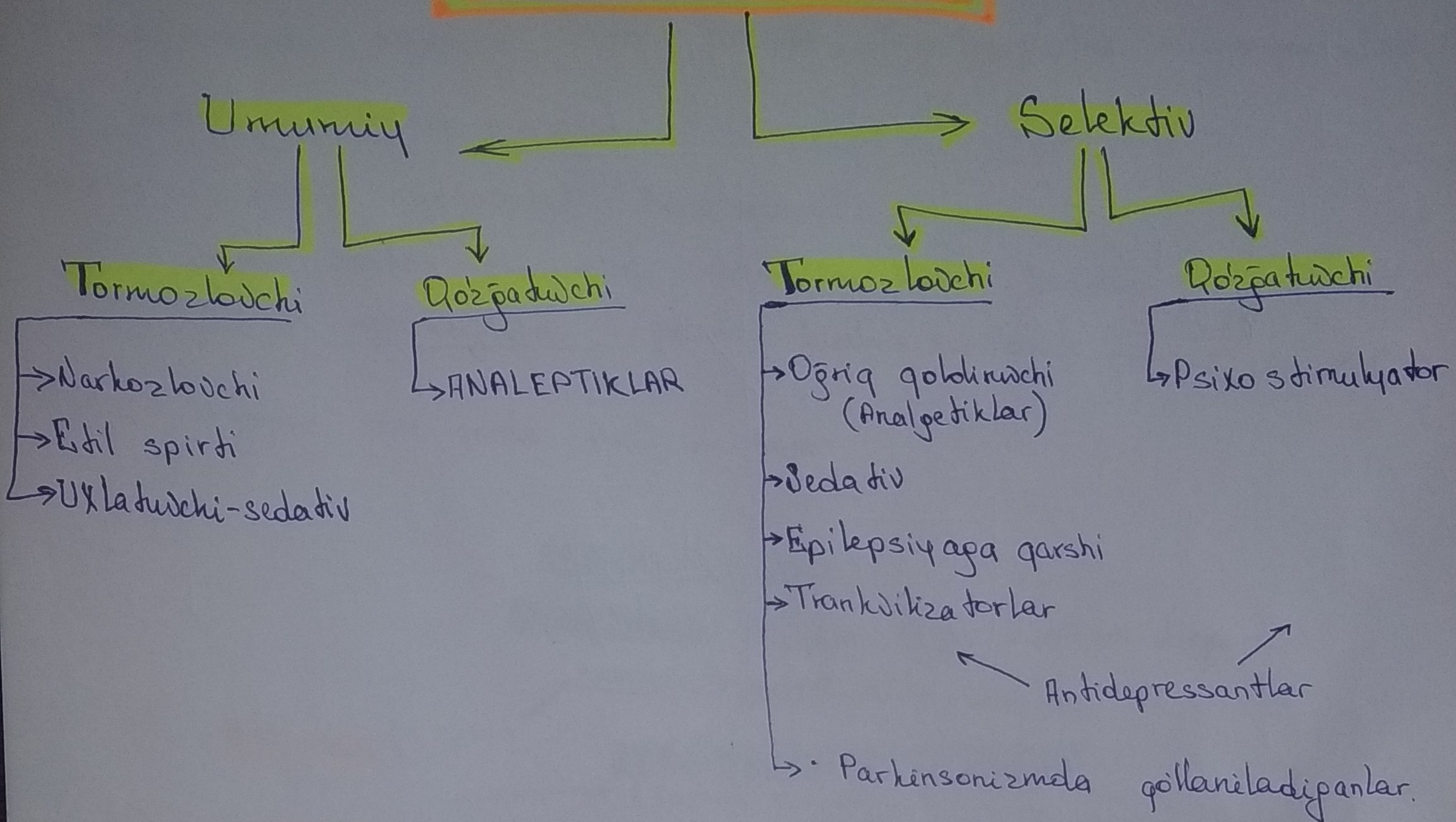

MNS ga ta'sir etuvchi dorilar

NARKOZ CHAQIRUVCHI MODDALAR

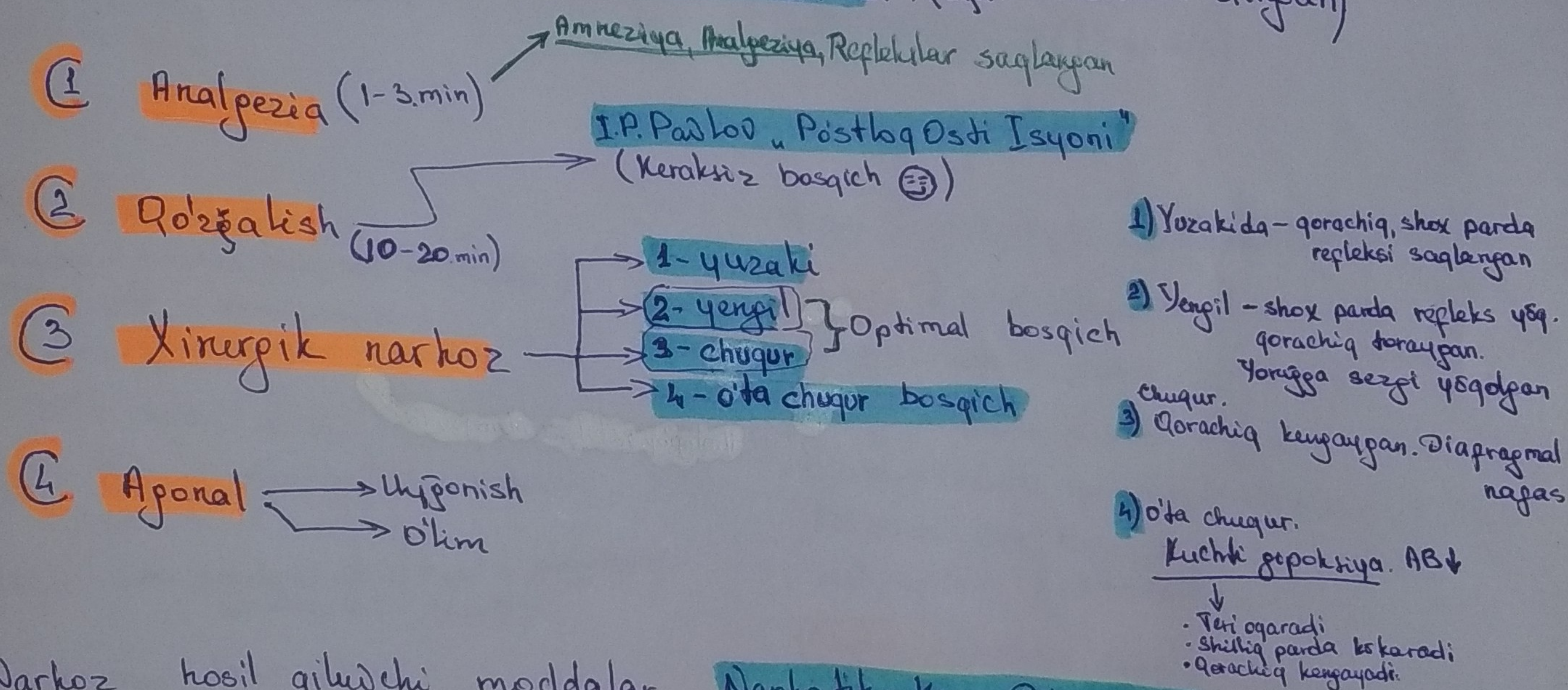
- MNS da **seqtinchalik**, **qaytar** tormozlanishni chaqiradi.
- Neyronlararo (sinaptik) aloqani bloklaydi.

Narkoz chaqirish nazariyalari [membrananing lipid, oqsil, suv komponentlari b-n]:

- 1) Adsorption nazariya
- 2) Hujayra o'tkazuvchanligi nazariyasi
- 3) Lipid va Oqsil nazariyasi
- 4) Gidratlangan mikrokristallar nazariyasi
- 5) Gipoksiya nazariyasi

- Narkoz chagiruuchi inqalyatsion (uchruchan suyuqliklar) da noinqalyatsion moddalar (ketamin istisno) asosan GAMK_A-ning - barbiturat da benzodiazepin sarfida ta'sir ko'rsatib, C₁ga ionoforlik namoyon qiladi.
- N₂O GAMK ga ta'sir qilmaydi.
- Ketamin NMDA antagonist hisoblanadi.
- Lekin barcha narkoz chagiruuchi moddalar ham bunday ta'sir qilmaydi: (m: epir va metoklopram postloq hiddo nerolarida $\leftarrow$ $\frac{ACH \uparrow}{L-Glutamat \downarrow}$)
- Yaini yagona bir qoida mavjud emas.

Narkoz quyidagi bosqichlarda ketadi: (Epir misolida olingan)

- Narkoz hosil qiluvchi moddalar Narkotik - keng - Diapazonga ega bo'lish k-k
- Yaini dorining oz miqdori ham yetarkacha narkoz chagira elsin.
- Narkoz dorilarining (Inqalyatsion) ta'sir kuchi yana u/= absorbsiyasiga bog'liq. Absorbsiya esa:
 - Dorining konsentratsiyasi, hajmiga
 - Nafas chastotasiga
 - Alveolalar yuzari va otkazuvchanligiga
 - Kichik qon aylanish doirangga bog'liq.

NARKOZ CHAQIRUVCHI

3.

PREPARATLAR

Ingalyatsion

Noingalyatsion

Uchunchan suyuqlik

- Flototan
- Dietilegir (Qo'zg'atish davri 10-20 min)
- Xloroform
- Engluran/Izogluran
- Desgluran/Sedogluran
- Metokspogluran

Gazsimon moddalar

- N_2O [80% / 20% O_2] [1:2 / 1:1] Bolalarda
- C_2H_4
- C_3H_6 - Δ

Flototan

- 5 minutda narkoz chaqiradi (0.5-2.5%)
- to'xtatilganda 5-10 min. davr song narkozdan chiqadi.
- Qo'zg'atish davri qisqa.
- nafas tonusini oshirib bradikardiya chaqiradi.
- ABT (Qon-tomir markazi va simpatik gangliylar) bloklanishi hisobga
- Atropinsimon ta'sir qiladi
- Yurakning adrenoretseptorlarini sezuvchanligini kamaytiradi.

Dietilegir

- Qo'zg'atish davri uzoq (10-20 min)
- Asosan orta miya aktivlanadi
- EEG da Narkozning 1- va 2- davrida desinxron biopotensiallar hosil bo'ladi.
- Qo'zg'atish davrida REM-sleep oshib ketadi

Qisqa davom. ($t < 15$ min) →

- Proparidid (sombredin) → moysimon suyuqlik
- Propofol (rekogol)
- Ketamin (Ketalar)

Orta davom ($t = 20-30$ min)

- Tiopental-Na
 - Geksenal
- Barbiturat kislotasi unumlari

Uzoq davom. ($t > 60$ min)

Na-oksiibutirat

Qolgan noingalyatsionlar kukunsimon moddalar

- **Proparidid** - ultra qisqa narkozlovchi. 30-40 s da narkoz chaqiradi
- Qo'zg'atish davrsiz, davomiyligi - 3-4 min
- Qisqa muddatlik sababi → qonlari soxta KE_{bn} parchalan.
- Qisqa muddatli operatsiyalarda qollaniladi (Flagona, Abscess)
- 20-30 min. dan keyin organizm barcha reaksiyalari tiklanadi.

Propofol

- 3-10 min davom.
- 30-40 s ga qadar narkoz chaqiradi

Nejaya ta'siri:

Bradikardiya, Gipotenziya, Tutqanoq, Allergiya

Tiopental-Na / Geksenal

- 1 min. da narkoz chaqiradi. 20-30 min. davom.
- Sekin yuborish k-k. Aka holda uni termozlovchi effektlari yuzaga keladi: laringospazm, apnoe, kolaps, yurak toxtashi

Na-oksiibutirat

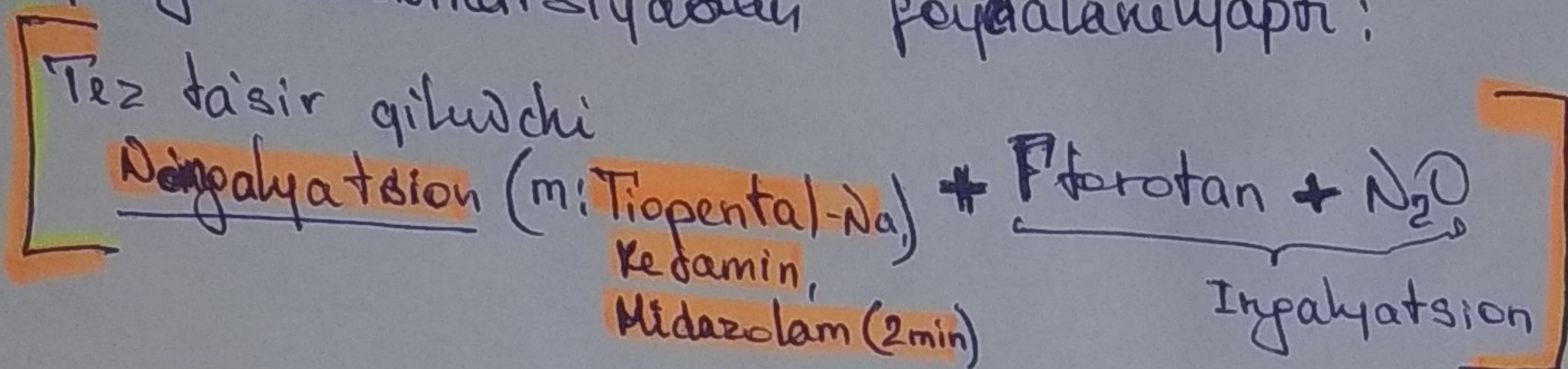
- 30 min. da narkoz chaqiradi. 1.5-3 soat davom.
- Nejaya ta'siri kam, aktivligi yuqori
- Gematensefalik barerdan yaxshi o'tadi.

Ketamin - Asosan og'riq qoldirish va narkozga kiritishda

KOMBINATSIYALANGAN NARKOZ

- Hozir kunda mononarkoz o'rniga polinarkoz qo'llaniladi.
- Bunda dastlab nolyalyatsion, keyin inyalyatsion narkoz moddasi beriladi.
- Maqsad:
 - Narkoz davriga tezroq kiritish.
 - Qo'zg'alish davrisiz o'tkazish.

- Quyidagi kombinatsiyadan foydalanilyapti:

Premedikatsiya - Narkozga tayyorlash

- 1) Bronxosekretsiya, Gipersalivatsiya, Bronxospazmni oldini olish u-n — ATROPIN
- 2) Miorelaksatsiyani ta'minlash u-n — MioRelaksantlar
- 3) AB ni berqarorlash u-n — Ganglioblokatorlar
- 4) Umumiy Analgeziya u-n — Neyroleptiklar
- 5) Narkoz moddasi berilgandan so'ng, u tanir endotelisini zararlamasligi uchun — Izotomik eritma
- 6) Siklopropan da Florotan katekolaminlar bu berilmaydi.

